

POUL ANDERSEN

Poul Aage Andersen, født i København den 15. april 1896 (tilsyneladende ikke optegnet i politiets registerblade). Blev medlem af Københavns Orkesterforening (KO) den 1. februar 1923, og havde, som alderspræsident, adskillige års indvunden musikalsk erfaring i forhold til de fleste af kollegerne.

Er antagelig begyndt indenfor den tids genre af dansemusik, og indledte sandsynligvis (inspireret af "Dixie Boys" fra Ungarn) et af sine første professionelle jazzrelaterede engagementer iht. efterfølgende billede:

Ukendt lokation, ukendt anledning, ukendt orkesternavn (kunne sagtens være en slags første udgave af BLUES JAZZ BAND), men forår/sommer 1923. Fra venstre: Holger Nathansohn, sax. Poul Andersen, pno. Antagelig Poul Christiansen, vln. Jonas Hansen, bjo. Hugo Zangger, dms. Poul Andersen var så langt den ældste, og med den ekstra erfaring givetvis tillige orkesterlederen. Valdemar Eiberg og Kai Nielsen/Ewans synes ikke at have været vidende om, at Nathansohn spillede på saxofon, da de overhovedet ikke regnede ham for kandidat som (næsten) tidligste udøver på instrumentet.

I sin bog 'Jazz skal der til' fortæller Otto Lington, at Poul Aage Andersen og Victor Cornelius havde deres første flygel-duo i Hotel d'Angleterres Palmehave 'i Gerola's tid'. Hotel d'Angleterre havde den italienske violin-virtuos Virgilio Gerola, der afløste Waldemar Foght, ansat som kapelmester i årene 1921-30 (derefter blev Gerola kapelmester hos Hotel Phønix, København). Det må antages, at Cornelius/Andersens' engagement har været i begyndelsen af 1921 (altså forud for deres senere samarbejde i 'Adlon'-perioden). Denne oplysning er bekræftet via andre kilder, tidspunktet lettere varierende – stilen kan man kun gisne om, men Victor Cornelius er dog i det mindste frisk hjemvendt med impulser fra sit virke i til dels jazzpåvirkede kredse i New York.

Hotel d'Angleterres Palmehave. Inden restaurationsdans blev tilladt (hvilket skete pø-om-pø under første verdenskrig 1914-18) og lokalet derved ret ommøbleret, stod orkestret midt i salen blandt endnu flere palmer. Trods eksklusiviteten og de tilsvarende eksorbitante priser, var stedet velbesøgt. Her ses orkesterscenen til venstra i billedet, trukket tilbage i et hjørne af lokalet.

Frede Skaarup, Scala Teatret, havde en betydelig indflydelse på jazzens trivsel/udvikling i København. Første jazzindslag som lydkulisse i "Hallo Amerika" i 1920, hvorefter den gjorde sin entré på selve scenen med "Palace Girls and 3 Jazz" i 1921. Fænomenet slog helt igennem i 1923 med "Dixie Boys" fra Ungarn i Scala forestillingen "København i kikkerten", hvor kulissen var en enorm, malet tragtgrammofon, 'inden i hvilken' orkestret spillede. En udtalelse lød "højeste potens af lykkelig galskab" i en 4½ times revyforestilling. Dixie Boys dannede straks stilmode for de videbegærlige og nemt påvirkelige københavnske udøvere, og såvel navne- som opstillingsform og instrumentering slog øjeblikkeligt an – endog musikernes positur til mindste detalje - hvad man også ser her på de første fotos med Poul Andersens band-konstellationer.

"Dixie Boys" under ledelse af ungarske Lajos/Louis Radulescu, vln – engageret til Scala Revuen "København i kikkerten" 21. april – 30. september 1923.

Efter gruppen afbildet på side 1 kom Andersen derefter sammen med Kai Peter Anthon Nielsen (fra 1927 navneændring til Ewans, men egentlig Ervans) til "Café Tuborg" (nu nedrevet) på hjørnet af Jægergade og Åboulevarden 68, Kbh N., ultimo september 1923 (Nielsen/Ewans blev medlem af orkesterforeningen den 20. september 1923), hvilket helt afgjort var hans egen professionelle debut, idet han sprang fra sin elevplads hos Shells bogholderiafdeling.

Nielsen/Ewans' hovedinstrumenter var da banjo og hawaii guitar og han havde netop omkring dette tidspunkt anskaffet sin saxofon og magtede kun at spille nogle få melodier ("Wabash Blues", "When My Baby Smiles at Me", "12th Street Rag" og "Margie" - til at begynde med, hvilke var aflyttede fra grammofonplader) helt straight og tillige temmelig ubehjælpsomt på instrumentet.

Det har givet været saxofonen i sig selv frem for de spillede præstationer, der lod ane bestræbelsernes stilkarakter. (Ifølge Nielsen/Ewans' egen erindring foregik dette i foråret 1921, men ovennævnte tidspunkt er det korrekte).

Efter "Café Tuborg" flyttede duoen (Andersen og Nielsen) til "Fattys Kro", formentlig Viktoriagade 14, København V.

Poul Andersen fortsatte med "Blues Jazz Band" (ofte fejlagtigt omtalt som Kai Nielsens/Ewans' orkester) i det sene efterår/vinteren 1923, hvor man var engageret i "Can-Klubben" i København, der havde lokale i danserestaurant Olympias Bellman-sal (to-etages ejendom i forlængelse af Axelborg-bygningen på hjørnet af Hammerichsgade/Axeltorv).

Fra venstre: Poul Andersen, Poul Christiansen, Jonas Hansen, Johannes Jansen og Kai Nielsen/Ewans, 1923 i Bellman-salen, Olympia Dancing, det sene efterår 1923. Orkestrets poseren er stadig fuldkommen inspireret af og ensartet med det besøgende ungarske band "Dixie Boys", der spillede i "Scala Teatret" fra den 21. april til den 30. september 1923. I øvrigt døde den ungarske violinist Lajos Radulescu den 17. september og blev (de sidste 14 dage) afløst af Poul Christiansen, der på det tidspunkt formentlig ellers var med Valdemar Eiberg i "Danas Have" på Nørrebrogade.

Orkestret bestod af Kai Nielsen/Ewans, alt og C-mel saxer. Poul Christiansen, vln. Poul Aage Andersen, pno. Jonas Hansen, bjo. Hugo Zangger, dms, denne sidste ret hurtigt udskiftet med Johannes Jansen, dms. Ifølge Nielsen/Ewans tjente han selv 38 kroner pr. aften, hvilket beløb var tre gange større end orkesterforeningens tarif på det tidspunkt.

Kai Ewans: *Vores orkester "Blues Jazz Band" spillede imidlertid i huset, hvor den nuværende restaurant "Olympia" er. Der var en natklub, som hed "Can-Klubben". "Can" var en forkortelse for American, hvad man naturligvis skulle vide, før man forstod det. Men så første juledag 1923, da vi kom og skulle spille, blev klubben lukket af politiet. Det havde ikke været helt legitimt alt sammen, og det var på grund af et slagsmål (med dødelig udgang), at politiet blev gjort opmærksom på sagen. **

Nielsen/Ewans spillede samtidig, om eftermiddagen, med The Five Synco Boys i "Centralcaféen" hos gamle Muchardt på Strøget/Frederiksberggade 24 fra efteråret 1923, hvor Johannes Jansen, trommer, også var med.

Hjørnet af Hammerichsgade/Axelborg bag Axelborg (1920), hvor "Can-Klubben" havde til huse (nedrevet 1959).
I baggrunden t.v., det gamle "National Scala" og Rådhusårnet.

Vi fortrak så til "Odd Fellow Palæet" i Aalborg ("Odd Fellow Palæets Palmehave"), hvor vi spillede i fire måneder. Derefter opløstes orkestret, og Poul Christiansen tog til København for at danne et orkester til at åbne den nye "Dixie Klub" (som var beliggende Smallegade 10, 1. sal, Frederiksberg - nu nedrevet). Vi kaldte det "Dixie Jazzband"...

Her var Poul Aage Andersen ikke med, men i stedet pianisten Jean-Even Arnbjørn.

Odd Fellow Palæet, Boulevarden 20C, Aalborg

Smallegade 10. Man aner just "Dixie Klub" på 1. sal (nedrevet, nu Frederiksberg Rådhus)

Spørgsmålet er så, hvornår orkestret reelt blev opløst, hvad Poul Christiansen fik organiseret samt i hvilken rækkefølge disse engagementer indløb. Efter "Odd Fellow Palæet" i Aalborg og inden "Dixie Klub" erindrer Ewans (nu i et interview med Cecil Aagaard 1941) svagt et engagement i natklubben "Wembley" fra kl. 2400-0500, som lå i de samme lokaler hos Grand Café, Kgs. Nytorv 19, København K., hvor Lulu Ziegler år senere havde sin cabaret. Samtidig spillede man fra kl. 2000-2400 i "Tea Room" i Panoptikonbygningen på hjørnet af Vesterbros Passage og Bernstorffsgade (overfor Tivoli) - hvor især ungdommen og de prostituerede holdt til - begge dele med "Blues Jazz Band" ('... de samme drenge') og dermed givet også Poul Aage Andersen. Og først derefter "Dixie Klub" i Smallegade på Frederiksberg ...

Grand Café, Kgs Nytorv 19 mezz., København K. I kælderens Ernst Hviid Vinhandel – i dag Hviids Vinstue.

I midten af billedet Panoptikon-bygningen t.h. med kuppelspir (før banegraven blev anlagt i 1916, hvor ejendommen blev betydeligt ombygget; den nedbrændte i januar 1950) på en lettere snebelagt Vesterbros Passage (i dag Vesterbrogade) med lygtepæle à la New York. En grandios boulevard af næsten parisisk tilsnit – hvor smukt/storslået kunne det ikke have taget sig ud i dag?

Poul Andersen synes at have været velanset hos sine kolleger og anerkendt som en pålidelig organisator og administrator. At Poul Andersen havde en vis status blandt omgangskredsen ses måske tillige af, at han rubricerede sig som "Musikdir." i telefonbogen (boende bl.a. Blegdamsvej 72B, København Ø; Jens Juels Gade 3, København Ø; og fra 1932 formentlig Tagensvej 29, København N.)

Det vides ikke med sikkerhed, hvormed Poul Andersen var beskæftiget efter "Blues Jazz Band"s opløsning, men i slutningen af 1924 samt en del af eller hele året 1925 havde Poul Andersen sammen med Victor Cornelius ansættelse i "Adlon", Nørregade 41, København K., hvor klaver-duoen alternerede med Valdemar Eibergs Orkester og Leo Mathisen (ekstra pausepianist).

Rasmus Nielsens Auktionsforretning, Nørregade 41. Nielsen residerede her kun i få år, inden natklubben "Adlon" i løbet af 1923 mere eller mindre tvungent blev installeret sammesteds. Bygningen undergik omfattende ændringer, hele baggårdsområdet blev inddraget og overdækket til dansegulv og lokalerne udsmykket i art deco-stil, og de overliggende etager (tidligere skole) blev omdannet til hoteldrift. Måske var dette sidste anledning til, at man fastslog etablisementets fornemme standard med navngivning à la det fashionable familiehôtel i Berlin, ejet af Lorenz Adlon. Læs mere om natklubben "Adlon"s storhedstid i 1920'erne under kommende indslag om Valdemar Eiberg.

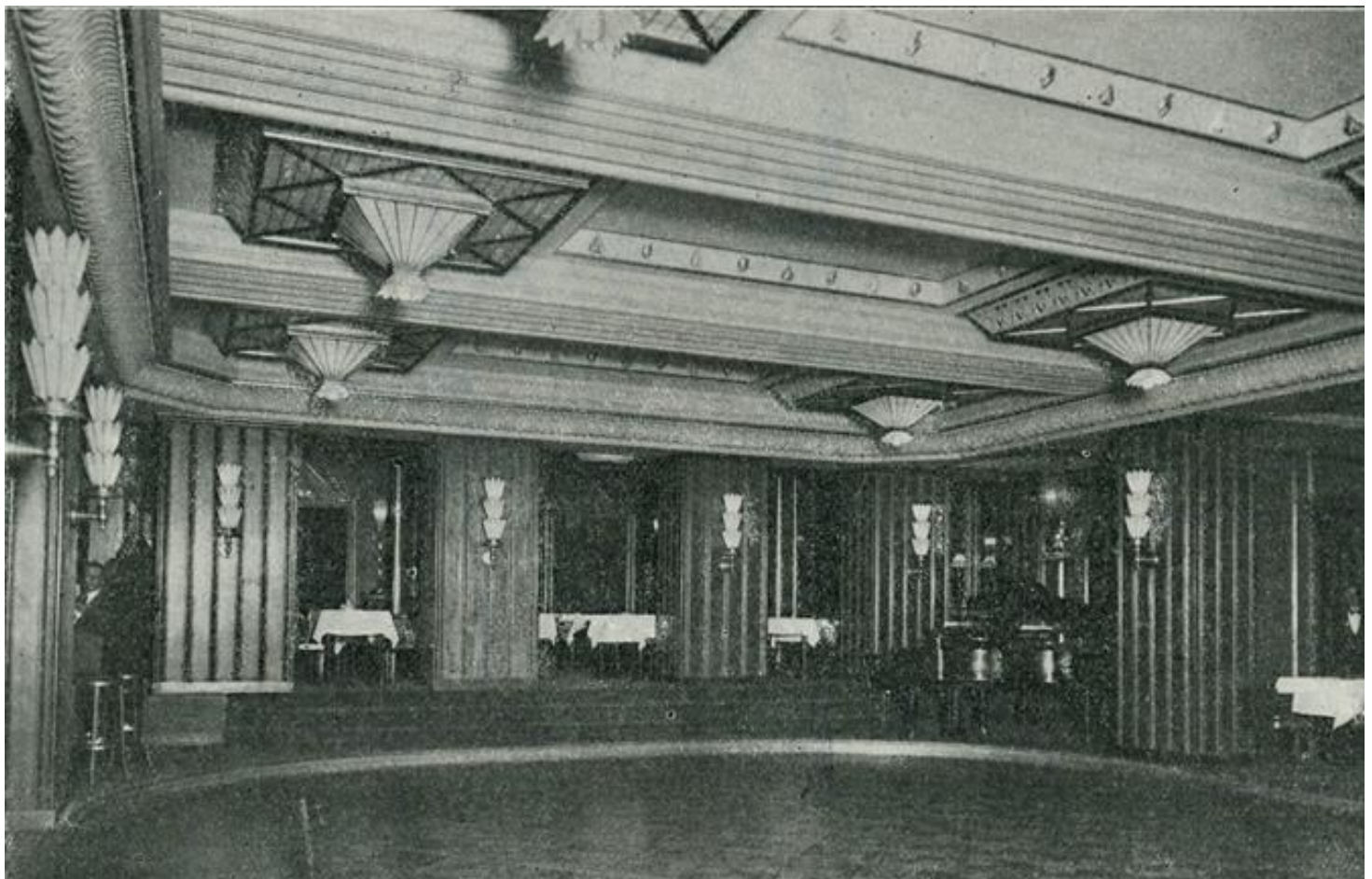

Optaget 12. januar 1925

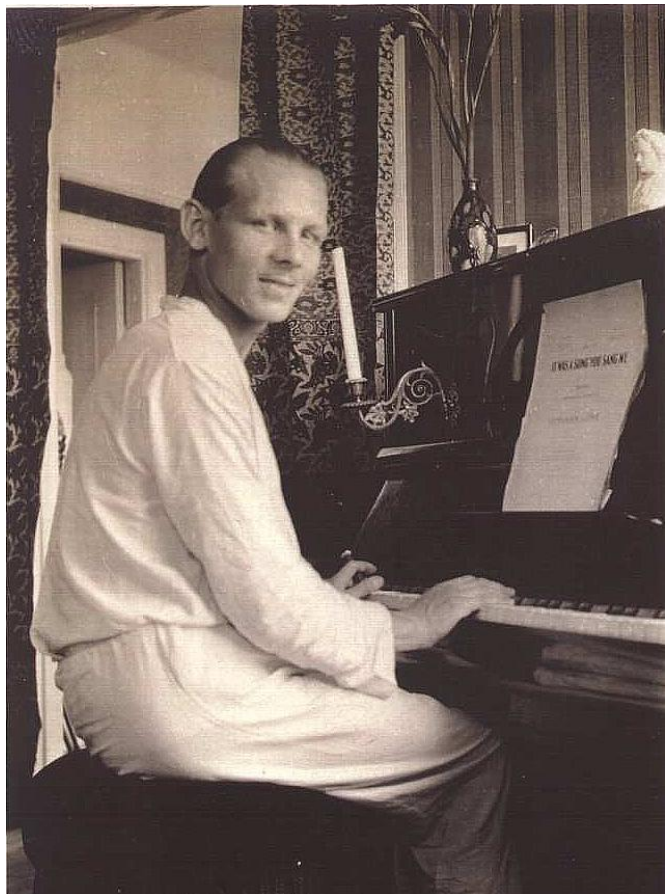
Optaget ca. marts 1925

I anden halvdel af 1920'erne var Poul Andersen iht. Erik Wiedemann flere gange engageret i partnerskab/klaverduo med Victor Cornelius i "Adlon" (der er endnu ikke fundet dokumentation for dette) med hvem han også indspillede for Polyphon i januar og marts 1925 (til og med matrice 821az - se Cornelius diskografi) - men Andersen er ikke med på Cornelius' resterende plader fra 1925 og 1926. Sammenlignet med amerikanske forhold er disse plader en lidt bleg afskygning mht. ragtime- eller jazzpåvirkning, men de udgør ikke desto mindre nogle af de få indspillede danske eksempler, der overhovedet findes.

"Adlon" interieur - orkesterscenen lå til venstre, medens de to koncertflygler ses til højre for billedets midte.

Imidlertid dukker en brik op via pianisten Carl Christensen (se denne): I 1925 indtræffer, at Victor Cornelius - på det tidspunkt i piano-duo i "Adlon" sammen med Poul Andersen - bliver syg, og Carl Christensen engageres som afløser. Poul Andersen udnævnes til ledende pianist i stedet for Cornelius, og Christensen besætter jobbet som 2nden pianist. Christensen husker perioden som begyndende i 1925 og ophørende i 1926. Cornelius fortæller selv, at han på et tidspunkt måtte igennem et næsten to år varende sygdomsangreb af rosen, hvor han ikke kunne optræde offentligt – dette kan have været mellem april 1925 og oktober 1926; hvor kort eller lang tid vides ikke.

Carl Christensen husker tydeligt, at Leo Mathisen også var ekstra pausepianist i "Adlon" al den tid, hvor Christensen var engageret dér. Her LM fotograferet i sit hjem omkring samme tidspunkt.

Carl Christensen som afløste for Victor Cornelius i 'Adlon' 1925-26.

Dertil fortæller Christensen, at han selv stilistisk efterlignede dels amerikaneren Zez Confrey, dels senere englænderen Billy Mayerl – begge hørt på plader, men også udgivet på noder. (Disse to pianister regnedes dengang og måske stadig for jazzpianister, men er ret beset en slags novelty-udøvere.)

Hermed er Poul Andersen således beskæftiget i "Adlon" til i hvert fald omkring udgangen af 1926.

*NOTE: Selvsagt er det svært at huske langt tilbage, men Ewans' forskellige udlægninger af de første år er ofte temmelig divergerende og tidsmæssigt meget upræcise samt lettere forskønnede til fordel for hans eget virkes tidlige indflydelse. I "Rytmer", december 1936, beretter Ewans f.eks.:

"Jeg begyndte i "Can-Klubben" inde i Olympia og spillede der, indtil den blev ødelagt, fordi en betjent en nat slog en af tjenerne i jorden udenfor restauranten, da han ville løbe efter nogle gæster, der var gået uden at betale. Da fik "Can-Klubben" sit store knæk. Selv om dens gæster repræsenterede et ret blandet publikum, blev dette mord dem alligevel for meget af det gode, og lidt efter lidt trak de sig tilbage.

"Can-Jazzband" (sic) var ellers det første danske jazz-band (sic). Det var et kooperativt foretagende med pianisten, afdøde Poul Andersen, som forretningsfører. Derimod havde vi ingen decideret leder af orkestret, men vi klarede den ganske godt alligevel."

Dørmanden hos 'Olympia', ovenikøbet med gazeforbundet venstre hånd –
men dette måske afstedkommet af en kontant håndtering på et andet tidspunkt?

Poul Aage Andersen fik tuberkulose og døde i København den 27. april 1934.
Han har ikke indspillet/fået udgivet pladeoptagelser under eget navn. Se i stedet under Victor Cornelius.

-000-

NOTE I kilder/hjælp: Jonas Hansen via Niels Rasmussen, Erik Wiedemann/'Jazz i Danmark'/Gyldendal 1982, Jazzrevy 1935, Orkester Journalen 1941, Rytmer 1936, Københavns Bymuseum, Kraks Vejviser, Emil Marott/'Dansk Revy 150 år'/Borgen 1991, Otto Lington/'Jazz skal der til'/Carl Allers Forlag 1941, Vore Herrer 1924, minsamling.dk/Per Christiansen, Københavns Biblioteker/Værtshusfortegnelse 1930-50, Leo Mathisen via Ann-Britt Mathisen, Berthel Skjoldborg